

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bezoekadres

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
Postbus 20350
2500 FJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum

18 februari 2021

Aantal pagina's

4

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres met
vermelding van de datum en het
kenmerk van deze brief.*

verslag agenda

Betreft **Bijeenkomst Begeleidingscommissie digitale
ondersteuning bestrijding Covid-19**

Vergaderdatum en -tijd **13 mei 2021, 14:00 – 15:00**

Vergaderplaats **Via WebEx**

Aanwezig

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

Afwezig

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e

Welkom, vaststellen agenda + mededelingen

VZ heet iedereen welkom en opent vergadering.
Voor deze vergadering zijn geen conflicts of interest.

Concept rapportage 'Evaluatie CoronaMelder: een eerste totaaloverzicht'

Een aantal commentaren en feedback is al direct met Wolfgang gedeeld. Vandaag wordt het concept rapport binnen de commissie besproken en worden de overige punten verzameld. Evaluatieteam kan deze dan maandag einde dag, of dinsdagochtend terug verwachten als ook de afwezigen vandaag nog een keer de mogelijkheid hebben gekregen input te leveren. **SECR laat dit het evaluatie team ook nog weten.**

Voorstel wordt gedaan om uiteindelijk de opmerkingen op detailniveau en overall niveau te scheiden indien mogelijk. Besproken feedback als ook feedback die schriftelijk is gedeeld zal worden samengenomen.

Opmerkingen BC DOBC:

- Het rapport kan meer feitelijk, zakelijker en minder verhalend opgeschreven worden; daardoor ook minder doublures. Let ook op zinsconstructies. Nu is het rapport vaak met lastige en langdradige zinnen met dubbele ontkenningen en daardoor moeilijk te volgen. Laat nog eens door een

onafhankelijke persoon in allerlaatste fase van A tot Z lezen of het hier en daar nog scherper kan. Ook de toonzetting van het geheel mag scherper. Houdt de focus op de hoofdconclusies, de aanbevelingen en wat daarvoor nodig is.

Datum
10 december 2020

- Het rapport kan op een aantal punten aangevuld worden om daadwerkelijk een totaaloverzicht te leveren, zoals de titel suggereert.
- **Scope van evaluatie duiden in inleiding.** In kader van dat totaaloverzicht is het ook van belang om bronnen te vermelden (en referenties) waar het verslag gebruik van maakt en welke scope de evaluatie heeft. Deze worden benoemd maar dit overzicht is niet overzichtelijk (bijv. welke zijn kwantitatief, welke kwalitatief, etc.). Zoals bekend is er een voortdurende evaluatie van de CM app, en zoals gebruikelijk houdt een dergelijke evaluatie van de CM app in dat vroegtijdig, voor lancering de ethische, technische aspecten en de gebruikersgerichtheid van de app worden getest. Die vroegtijdige evaluatie wordt nu niet als onderdeel van het totaal benoemd. *Concreet:* er kan dus op zijn minst verwezen worden naar de beschikbare rapporten van die evaluaties.
- **Evaluatie aanpak.** Het model, ofwel uitgangspunt voor de evaluatie, neemt de handelingsperspectieven (die na lancering ook veranderd zijn) en de kwaliteit van de app, ofwel technologie, niet mee. Mogelijk als een gevolg van het evaluatiemodel dat vooral gebaseerd is op gedragsdeterminanten in een vaste, gefixeerde ofwel statische context van een individuele gebruiker. Terwijl bij een voortdurende evaluatie van technologie, zoals een App, het gaat om een proces in beeld te brengen van het gebruik (adherentie, adoptie) en welke factoren (handelingsperspectief ofwel context, gebruikers en kwaliteit van technologie) daarop van invloed zijn. In de huidige aanpak is de kwaliteit van de CM app, als digitaal instrument en onderdeel van het pakket aan Coronamaatregelen (de context) onderbelicht. Ook de infrastructuur, ofwel de implementatie randvoorwaarden, wordt niet meegenomen. Juist een van de meest pregnante factoren voor het slagen of falen van digitale middelen, ook gericht op gedragsverandering. *Concreet:* de labeling totaalevaluatie moet nader geduid worden. Vanuit welk perspectief is geëvalueerd en waarom? Bovendien, kan de evaluatie in de tijd uiteengezet worden, gevisualiseerd worden.
- **Methodiek.** De evaluatie maakt voornamelijk gebruik van kwantitatieve methoden, voor het evalueren van een totaalbeeld van de CM app is een mixed methods studie van belang. Juist, zoals eerder gezegd, om zicht te krijgen op de infrastructurele aspecten van implementatie van de CM app, en om zicht te krijgen op de fit tussen gebruikers, app en context (denk aan diverse doelgroepen in de samenleving). Bovendien is het van belang om in een totale evaluatie aandacht te besteden aan de diverse perspectieven van gebruik van de CM app, ofwel eindgebruikers en stakeholders (bijv. GGD, huisartsen, communicatie etc). In het rapport wordt daar wel min of meer aandacht aan besteed, maar er is onvoldoende gebruik gemaakt van de mixed methods aanpak waarbij de kwalitatieve data gebruikt worden om de kwantitatieve data nader te duiden. *Concreet:* Zo zou het verslag in het licht van een totaal evaluatie extra aandacht aan triangulatie kunnen besteden. De kwantitatieve data kunnen met de kwalitatieve data verduidelijkt worden.
- **Management samenvatting.**
 - De rol van de CM app bij het opengaan van de samenleving kan extra benadrukt worden, die data zijn beschikbaar, ook verwoord in een rapport (kwalitatieve studie).
 - Het rapport levert een status quo op van data afkomstig van met name vragenlijsten onderzoek. Wat ontbreekt is de koppeling met de praktijktoets van data. Zo zijn diverse adviezen op basis van eerder

onderzoek (zoals de kwalitatieve studie) al besproken met stakeholders, zoals GGD, VWS Communicatie en de designers van de CM app. Op grond daarvan zijn verbeteringen doorgevoerd waar het verslag nu geen melding van maakt, en zijn ook reeds acties gepland ter verbetering van de positie van de CM app m.b.t. verhoogde adoptie, adherentie en in de context van het opengaan van de samenleving. Vanuit het perspectief van het totaaloverzicht is een benoeming en verwijzing naar wat reeds gerealiseerd of gepland is van belang.

Datum
10 december 2020

- Voor een toekomstige aanpak van een pandemie of uitbraak van infecties (zoals zoönose) zijn kernpunten nodig, gebaseerd op data van de totaal evaluatie van de CM app. *Concreet*: Het rapport kan sterker en scherper aandacht besteden aan toekomstige inzet van digitale middelen zoals een app voor de gehele bevolking, met het oog ook op inclusiviteit. Alhoewel het geen beleidsopdracht is, kan een management samenvatting de betekenis van de resultaten duiden voor beleidsmakers.
- **Visualisaties.** Maak gebruik van visualisaties als mogelijk om bijv. ook parameters/factoren als de besmettingsdruk te kunnen laten zien in de tijd.
- **Vergelijking Europa maken.** Dit rapport toont de resultaten in de Nederlandse context. Er is echter ook veel data bekend over bijv. Duitsland, Denemarken en de UK. Op die data zijn ook enkele hypothesen losgelaten, bijv. het feit dat in een aantal van die landen contact tracing gecombineerd wordt met andere functionaliteiten zoals die van de CoronaCheck app. Die vergelijking zou eigenlijk ook gemaakt moeten worden in dit rapport om iets te kunnen zeggen over hoe CM geïmplementeerd is. De conclusie zou dan kunnen zijn dat de app heel goed *kan* werken maar dat in de praktische uitwerking hiervan veel verbeteringen mogelijk zijn voor een optimaal resultaat.
- **Conclusies.** Van groot belang is heldere conclusies en bevindingen te presenteren met betrekking tot de potentie en het hebben laten liggen van kansen. De hoofdconclusie geeft aan dat er een "klein en merkbare toegevoegde waarde" is. Gevoelsmatig is dit tegenstrijdig. Oogpunt van de lezer moet meer meegenomen worden; wat willen wij dat er bij de lezer van dit rapport blijft hangen? Daarbij focus op: CM heeft wel degelijk positieve invloed gehad, maar deze kan nog veel groter zijn als adoptie en ook gebruik vergroot worden.
 - De bijdrage van de CoronaMelder app had aanzienlijk hoger kunnen zijn indien van meet af aan met adequate communicatie zou zijn ingezet op hogere aantallen gebruikers. In de toekomst, als de samenleving weer verder open gaat zal het voorkomen van nieuwe besmettingen met mogelijk nieuwe varianten van het virus (ondanks hoge vaccinatiegraad) van onverminderd van groot belang blijven. Derhalve geldt de noodzaak van het aan blijven bieden en stimuleren van het gebruik van de CM naast BCO nog onverminderd. BCO zal in de toekomst mogelijk een andere rol of invulling krijgen, en dan zal het belang en de bijdrage van de CM verder toenemen.
- **Diversiteitsperspectief.** In ander onderzoek in Amsterdam komt nu bijv. naar voren dat er daar specifiek leeftijdsverschillen zichtbaar zijn wat betreft het gebruik van CoronaMelder onder de inwoners. Denk aan: jongeren gebruiken deze weinig, tot 60 jaar wordt de app echter wel weer meer gebruikt terwijl dat boven deze grens weer afneemt. Belangrijke variabelen zoals leeftijd of migratieachtergrond en het diversiteitsperspectief komen nu niet in het rapport naar voren. Zou niet logisch zijn dat geen van deze aspecten in de onderzoeken naar boven is gekomen.

- Geef aanbevelingen o.b.v. de resultaten die uit de evaluatie zijn gekomen. Suggestie om teksten als "De minister zou kunnen besluiten" te verwijderen en het feitelijk te houden.
- Kan de evaluatie over de tijd gestratificeerd worden, was daar data voor? De effectiviteit is over de tijd verschillend.
- De eigen resultaten worden te weinig gebruikt in sectie 3.2 – mag krachtiger neergezet worden. Verbeteringen in proces als ook communicatie e.a. kan de effectiviteit van de app veel verder omhoog brengen wat ook terug te zien is in de modelleringen van het RIVM. Het is een nieuwe technologie waarvan niet verwacht mag worden dat deze direct goed geïmplementeerd wordt. Feit daarbij is dat veel dingen beter hadden gekund, het is ook pas de eerste keer dat we dit doen.
- Zouden ook kosten niet meegenomen of tenminste genoemd moeten worden?
- In rapport staat dat 4.8 miljoen mensen CM hebben gedownload. Betreft dit unieke gebruikers? Context rondom dit getal is wenselijk.

Datum
10 december 2020

Vervolg proces: er wordt o.b.v. de gegeven feedback een document opgesteld. Deze zal nog een keer rondgestuurd worden met de vraag om voor maandagmiddag 15.00u te reageren met eventueel aanvullende punten. Betreft alleen belangrijke toevoegingen die geen nieuwe discussies behoeven.

W.v.t.t.k. en afsluiting

Geen punten voor de rondvraag.